

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző: *Tempefői:*
Cím: *A eltűnt Petőfi*

Forrás: *Magyar Nemzet*

Asn.

(Hely)

1942 júl. 31

(Idő)

(Köt. v. füz.)

Osztályozás

Tárgy

92

Hely

Petőfi Sándor

Idő

"1942"

Személy

Tempefői:

Az eltűnt Petőfi

*„Ha volna hitünk, mint a római,
a hellén,
Már égne az oltár tovatűntöd helyén.”*

— így írt Arany az eltűnt Petőfiről 30 évvel a segesvári csata után. Ma, hét híján a századik évfordulón hangosan idézhetjük a szemrehányást: nincs hitünk nagyjainkban, mely a rómaihoz mérhető volna. Petőfi ismeretlen sírjának vidékéről sem tudunk semmit — a háborús világban a relatív távolságok irgalmatlanul megnöttek — és azzal sem dicsekedhetünk, hogy szelleméhez közelebb férközlünk volna. Arany és nemzedéke még mondhatta, némi kegyes öncsalással:

*„Amit adtál, abból semmi sincs
elveszve,
Fíról-stra szállsz te, mint egy közös
eszme.”*

Mi azonban, késő epigónok, a józan történelemszemlélet világánál be kell, hogy ismerjük: az eltelt század alatt nem volt egyetlen pillanat sem, amikor a teljes Petőfivel szembe mertünk volna nézni. A tapintat, a napi politika hol erre, hol arra a vonatkozásra vetett szegyenkező fátyolt.

De ez nem a legnagyobb baj. El-

végre olyan szellemóriást, mint Petőfit, csak nagyobb távlatból lehet igazán megérteni. A fellah, aki a piramisok tövében, sőt azokból él, maga sem látja és nem fogja fel, milyen hatalmas építmény tornyosodik föléje. Egyszer el fog jönni az idő, amikor ez másképpen lesz. Amikor nem az évfordulók és emléknepok alkalmából fognak megemlékezni róla, hanem sorainak örök élete lesz minden magyar emberben.

Így lesz, ha nem hagyjuk eltűntetni Petőfit. Mert az első eltűnése a csatatéren nagyszerű volt. Beteljesítette egész sorsát, életét, betelítzte azt, amit teremtett. A második eltűnése azonban ezt akarja visszacsinálni.

Alig múlik el hónap, hogy valamelyik ujság hasábjain ne jelentkezzen egy többé-kevésbé jószándékú újdondász, leleplezve, hogy hiszen a derék Petőfivel nincs is semmi baj: szó sincs róla, hogy elveszett volna a csatában, mert a muszkák elfogták, szépen elvitték Szibériába s ott a Fehér Atyuska barátságos despotizmusának szárnyai alatt forradalmunk viharadara csendesen átalakult istenfőző nyelvmesterré, néptanítóvá, földművéssé — vagy amennyire már az illető előadó kép-

zeletének ereje torzítani tud. Nem egyszer olvasunk lelkes felhívásokat is: gyűtsünk, hogy sírját felkeressük — amit az illető saját szemével, de legalább is a szomszéd, orosz fogságot megjárt s azóta szintén, sajnos, meghalt sógor szemével látott, s amire ékes cirill betűkkel rá volt írva a csalhatatlan név: *Alexander Petrovics*. Ami magától értetődően csak egyetlenegy lehetett a Dnyesztertől a Sárga-tengerig.

Először is végezzünk az ellenlegendával, tárgy szerint. Ki kell ábrándítanom mindazon ifjabb kollégákat, akik ujságírói babért kívánnak szerezni ilyesmik közreadásával. Az ilyenfajta hírek szenzációértéke kisebb, mint volt békében a fiúmei cápáé. 1849 ősze óta az eltűnt költő sorsáról annyi zöldséget írtak, beszéltek és terjesztettek, hogy azt felülmúlni már nem lehet; a szibériai változatnak is volt vagy tíz alfaja. (Elborzasztásul: még olyasvalaki is akadt, aki a boszniai okkupáció idején találkozott egy Petőfi-variánssal, a fekete hegyek között.)

Csakhogy: az első évtizedekben, amikor még az elnyomás tartott, volt némi halvány értelme az ilyesminek. Az embereken tartotta a lelket, remélték, hogy a visszatérő Petőfi szimbóluma lesz a legyőzhetetlen szabadságharcnak. Ezért etették-itatták és tartották jámbor földesurak és emigránsok a számtalan

szélhámost, akik egy-egy oldal szalonna erejéig megcsapolták a nagy poéta nimbuszát. Jutott belőle még Londonra is, ahol egy jóhúsban levő alacsony, hirtelenszőke ifjú szavallta Petőfi ismertebb verseit a magáé gyanánt és csavart ki könyveket az érzelmesebb hölgyközönségből, míg Rónai Jácint le nem leplezte. S csak amikor ez az iparág végleg megbukott, akkor álltak

elő némelyek — mint a széles botrányra dagadt Manasses-ügy hőse — azzal, hogy Petőfit elhurcolták az ólombányákba. Még a hevenes években is tartott a reménykedés. Hiszen a költő oly fiatalon halt meg, hogy fizikailag minden lehetséges volt ilyen tekintetben. Túlélő barátai, Jókai, sőt maga Arany is, minden mérlegelés dacára nem tudtak belenyugodni a tényekbe: ez adott lápot a mendemondáknak. Am a fogság és száműzetési mese kiindulópontja abszurdum, amint azt akkoriban hivatalosan is megállapították. Az orosz sereg nem vitt magával foglyokat — semmi értelmese sem lett volna, hiszen csak az osztrákokat támogatni jöttek be az országba. Ha valakit, úgy elsősorban azokat vitték volna magukkal, akiket a Haynau—Schwarzenberg-féle boszszú elől meg akartak menteni. Azokat sem sikerült. Annál kevésbé lehetséges, hogy ezernyi ember közül kiragadják az egyetlen, polgári ruhás Petőfit (hogy fehér vászonru-

nában, legyver és katonai rangjelzés nélkül volt ott az utolsó napon, 1849 július 31-én, abban minden forrás megegyezik!) — és azután elviszik a soha vissza nem adásra.

Szóval, ez a kombináció, minden további várható fejleményével együtt legjobb estben tudatlanságon alapuló félrevezetés. De vajjon — s napjainkban nem egészen indokolatlan ez a kérdés — szándéktalan-e? Nem rejlik-e valami messzebb tekintő célzat mögötte?

A hideg, realitásokba beleszürkülő, sokféle különállási élt örömmel leköszörülő világnézet korában nem lenne csoda, ha Petőfiből is megfontaltan csinálnának sorsába beletörődő, végzetét megnyugvással fogadó, szláv fajiságába visszazuhanó aggastyánt az Ikarusként végzetébe rohanó hős helyett. Gondoljuk el, hogyan tanítanak az iskolákban ezentúl a költő életét: *„Huszonhat éves korában résztvett a segesvári ütközetben, ahol fogságba került. Ezentúl nem írt több verset, hanem inkább a novorosszijszki dinnyetermelés fellendítése körül szerzett érdemeket. Meghalt hetvenhat éves korában, mint községének egyik legnagyobb tekintélyű gazdája, számos gyermektől és unokától megsiratva. Temetésén a környező falvak dalárdái testületileg vettek részt.”*

Szép volna? El lehetne mondani, az Írás szavait kissé modernizálva,

hogy: „elveszett, mert megtalálta-tott!”

És hiába: bebizonyíthatjuk, hogy lehetetlenség, fizikai, erkölcsi és történelmi formában kizárt dolog, hogy Petőfi túlélt volna azt a július harmincegyedikét; ha a sajtóban újra és újra felmerülnek az ostoba, tudománytalan hírek, mégis gyökeret fog verni jónéhány fejben. S lesznek, akik megfelelő lelki előkészítés folytán nagyképpen fognak legyinteni, ha a Szabadságért hozott áldozat kérdése szóba kerül: „Ugyan, hiszen Petőfiről is

kényszeríték őt egész a megszegyenülésig és mondá: Hát küldjete el! És elküldék az ötven férfit, de harmadnapig keresvén sem találák őt meg. És mikor visszajöttek hozzá, mondá nékik: Nem mondottam-e, hogy ne menjetek el?”

kiderült, hogy a végén kényelmesen urizált — valahol Oroszországban!

Oly keveset teszünk és keveset tehetünk egy igazi és méltó Petőfiszület kialakulása érdekében. Mi lenne, ha a szerkesztő urak minden lapnál fogadalmat tennének, hogy ezeket a szemenszedett hülyeségeket nem közlik le? Manapság nincs olyan hírhíány és papírbőség, hogy kevés nagy emberünket lochnessi szörnyként kelljen felhasználni, csakhogy a lap teljen. S ha valaki újból jelentkeznék a tisztos kort elért szibériai Petőfi meséjével, írják az erre szánt helyre inkább Illés próféta történetét, mely olvasható a Királyok Könyvében és hangzik a következőképpen:

“... Ime egy tüzes szekér tüzes lovakkal elvlasztá őket egymástól. És felméne Illés a szélvészben az égbe. Elizeus pedig ezt látván kiált vala: Édesatyám! Édesatyám! És nem látá őt többé. És vevé az Illés palástját, mely róla leesett és azzal megüte a vizet és mondá: Hol van az Úr, az Illés Istene? És mikor látták őt a próféták fiai, mondanak: Az Úr lelke megnyugodott Elizeuson. Ime a te szolgálád között van ötven ember, ötven erős férfiak, küldd el őket, hadd keressék meg a te uradat, hátha az Úrnak lelke ragadta el őt és letette őt valamelyik hegyen, vagy völgyben. De ő monda: Ne küldjetelek. De azok